

Jaarverslag 2023

Stichting Landgoed Fraeylemaborg
Hoofdweg 30
9621AL Slochteren
0598 – 421 568
info@fraeylemaborg.nl
www.fraeylemaborg.nl
Facebook: Landgoed-Fraeylemaborg
Instagram: Landgoed_Fraeylemaborg

Inhoudsopgave

Vooraf	3
Missie.....	3
Kernactiviteiten	3
Culturele codes	4
Beleidsvoornemens 2021 – 2024	4
Bezoekers	7
Kostenstijgingen.....	8
Museale ontwikkelingen.....	8
<i>Collectie</i>	<i>8</i>
<i>Onderzoek</i>	<i>11</i>
<i>Wisselexposities.....</i>	<i>12</i>
Educatie.....	15
Overige activiteiten 2023	19
Trouwen	23
Gebouwen	24
Park.....	25
Communicatie en PR	25
Vooruitblik.....	26
Medewerkers en vrijwilligers	27
<i>Medewerkers + nevenfuncties.....</i>	<i>27</i>
<i>Vrijwilligers</i>	<i>28</i>
<i>Vertrouwenspersoon</i>	<i>28</i>
Bestuur St. Landgoed Fraeylemaborg	29
<i>Dagelijks bestuur.....</i>	<i>29</i>
<i>Algemeen bestuur</i>	<i>30</i>
<i>Schema aan- en aftreden bestuursleden.....</i>	<i>31</i>
<i>Terugblik bestuur.....</i>	<i>31</i>
Betrokken rechtspersonen	32
Partners.....	33
Bijlagen	36
<i>Jaarverslag 2023 Vereniging Vrienden van het Landgoed Fraeylemaborg.....</i>	<i>36</i>
<i>Jaarrekening Fraeylemaborg.....</i>	<i>42</i>

Vooraf

2023 was een bijzonder jaar voor Stichting Landgoed Fraeylemaborg. Het was het jaar van het vertrek van Marjon Edzes als directeur. Marjon heeft gedurende 17 jaar met grote inzet voor de borg gewerkt en heeft in die jaren veel bereikt. De borg staat er prachtig bij en met jaarlijks meer dan 100.000 bezoekers is het landgoed uitgegroeid tot een toeristische trekker van formaat. Stichting Landgoed Fraeylemaborg is Marjon dan ook veel dank verschuldigd.

Dit najaar is Marjon opgevolgd door Liefke Knol (historicus, voorheen programmamaker voor o.a. RTV Noord en NPS, zelfstandig filmmaker en zakelijk leider van Productiehuis Spinbarg).

Haar eerste maanden op de borg stonden in het teken van kennismaken en inwerken. Maar in die tijd is ook de kiem gelegd voor nieuwe initiatieven, die in 2024 verder uitgewerkt worden.

Liefke Knol, foto Marleen Annema

Missie

Wij willen de cultuurhistorische waarden van Landgoed Fraeylemaborg behouden en ontwikkelen, in combinatie met een daarop afgestemd scala aan functies en activiteiten, voor een zo breed mogelijk publiek. Belangrijk daarbij is ook de bescherming van de natuur en het bevorderen van de biodiversiteit op het landgoed.

Kernactiviteiten

- Het in stand houden, beheren en verder ontwikkelen van museum Landgoed Fraeylemaborg
- Het openstellen en toegankelijk maken van het Landgoed Fraeylemaborg voor een zo breed mogelijk publiek
- Het bevorderen van onderzoek naar en het delen van kennis over het landgoed (en haar rol in de regio)

Culturele codes

Stichting Landgoed Fraeylemaborg onderschrijft de Ethische Code voor Musea, informeert haar medewerkers daarover en past de code toe in haar activiteiten en bedrijfsvoering. Wij verklaren verder dat wij werken volgens de richtlijnen van de Code Cultural Governance, de Fair Practice code en de Code Diversiteit en inclusie. Zowel de Gerrit van Houten Stichting (eigenaar van het landgoed en de collectie) als ons bestuur onderschrijven de Leidraad Afstoting Museale Objecten (LAMO).

Wij verklaren dat wij geen nieuwe overeenkomsten hebben afgesloten of lopende overeenkomsten hebben gewijzigd die voorzien in beloningen die hoger zijn dan de normering in de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector, de WNT-norm.

Beleidsvoornemens 2021 – 2024

Uitbreiden van de mogelijkheden voor exposities

Een speerpunt in het beleidsplan 2021 - 2024 was het uitbreiden van de mogelijkheden voor wisselexposities en bijzondere manifestaties, met als uiteindelijk doel het vergroten van het publieksbereik. In 2022 is een plan voor een ondergronds paviljoen onder de koetshuistuin bij de borg uitgewerkt. Dit zou 800m² extra expositieruimte opleveren: een prachtige ruimte met veel mogelijkheden, maar met een flink prijskaartje en grote consequenties voor de bedrijfsvoering. Al met al niet iets waar je als organisatie lichtvaardig aan begint.

Datzelfde jaar kreeg de Fraeylemaborg van de Fuggerei Stiftung in het Duitse Augsburg het aanbod om een houten paviljoen over te nemen, dat we tijdelijk zouden kunnen gebruiken voor exposities. Het was een veelbelovend plan, waar in 2022 en 2023 hard aan gewerkt is door directie, stafleden en bestuur. Maar het plan zorgde ook voor discussies – met de eigenaar van het landgoed (Gerrit van Houtenstichting) en intern: over de beste locatie voor het paviljoen, de uitstraling van het landgoed, de tijdsperiode waarin het paviljoen op het landgoed zou staan, de bemensing en meer. Omdat we hier niet tot tevredenheid uitkwamen en de discussies bleven voortduren, heeft het bestuur van Stichting Landgoed Fraeylemaborg uiteindelijk besloten af te zien van plaatsing.

Wat betreft plannen voor uitbreiding van expositieruimte maken we nu een pas op de plaats. We gaan opnieuw kijken welke mogelijkheden het landgoed biedt. Te denken valt aan een ander gebruik van bestaande ruimtes, verbouw of misschien toch nieuwbouw. Maar we kijken ook naar andere manieren om het uiteindelijke doel (het vergroten van ons publieksbereik) te bereiken. We zien in ieder geval kansen in het uitbreiden van de samenwerking met andere organisaties, zoals het Kielzog, het Museum aan de A of Noorderlicht.

Overige beleidsvoornemens:

Kennis en ervaring delen met andere kleinere instellingen in de omgeving

De Fraylemaborg was ook in 2023 een actief lid van de coöperatie Sterke Musea en betrokken bij de Culturele Compagnie van de gemeente Midden-Groningen.

Inclusiever en meer divers museum

In 2023 heeft de Fraylemaborg meegedaan aan de eerste Ketikoti manifestatie in de gemeente Midden-Groningen. Ook dit jaar (2024) willen we hieraan deelnemen. Met de organisatie zoeken we naar manieren om het inhoudelijke verhaal van Ketikoti te verbinden met de geschiedenis van de Fraylemaborg.

Net als in 2022 hadden vluchtelingen gratis toegang tot de borg. Hier is veel gebruik van gemaakt, vooral door Oekraïense vluchtelingen, die gehuisvest zijn in het oude gemeentehuis in Slochteren.

Foto Wilco van der Laan

Omdat we het erg belangrijk vinden om ook de directe omgeving van de borg te betrekken bij het landgoed, hebben we op 29 december 2023 voor de eerste keer een 'Winter Welkom' georganiseerd: een feestelijke middag voor inwoners van Slochteren. Zij konden gratis de borg bezoeken, die prachtig versierd was in kerstsfeer. Er waren optredens, oliebolletjes, glühwein en knutselactiviteiten voor kinderen. Al met al een geslaagde middag met positieve respons vanuit het dorp. In 2024 zullen we hierop voortborduren.

Winter Welkom

We proberen op allerlei manieren jongeren te betrekken. Zo bieden we ze de kans werkervaring op te doen in het park, middels stages en praktische schoolopdrachten. Daarnaast is een groep jongeren in 2023 bezig geweest met opnames voor een Escape -spel. Het spel wordt in de zomer van 2024 gepresenteerd.

Opnames voor het Escape-spel

Bezoekers

In 2023 liep het bezoekersaantal een beetje terug ten opzichte van 2022, o.a. vanwege het slechte weer en doordat er geen kerstmarkt gehouden is. Deze ging in 2023 niet door, omdat het evenement veel extra inzet van de stafleden vraagt. De tijd hiervoor ontbrak.

	Museum/ evenementen	Park	Totaal
2018	35.560	46.695	82.255
2019	38.741	45.907	84.648
2020	16.935	88.349	105.284
2021	26.372	96.251	122.623
2022	38.933	113.785	152.718
2023	29.791	109.070	138.861

Drukte tijdens de Fraeylema-koetsentocht, foto Wilco van der Laan

Kostenstijgingen

In 2023 zijn we geconfronteerd met kostenstijgingen, met name op het gebied van energie, verzekeringen en personeel. De provincie Groningen heeft ons geholpen deze kosten op te vangen met een extra bijdrage van € 6.240,-.

Museale ontwikkelingen

Collectie

Aanwinsten

In 2023 is de collectie uitgebreid met een aantal prachtige schenkingen en een belangrijke aankoop. De registratie van deze voorwerpen is begonnen. Het beleid ten aanzien van aanwinsten is beschreven in het Collectieplan en volgt de museumstandaard, onderdeel van museumregistratie. Aanwinsten worden eigendom van de Gerrit van Houten Stichting en beheerd door Stichting Landgoed Fraeylemaborg.

- Gift van de erven van mevrouw H.J.G. Oberman; meubilair, archiefmateriaal en boeken.
- Gift uit de collectie van dhr. T. Helperi Kimm; twee schilderijen uit de historische inboedel van de borg en een stoeltjesklok.
- Gift uit de collectie van drs. H.B. Vos; de oranje wimpel uit de historische inboedel van de borg.
- Gift van dhr. P.A. baron van Boetzelaer uit de collectie van mevrouw Wilhelmina Elisabeth van der Hoop; waaronder een ingelijste foto van de Fraeylemaborg.

- Gift van mevrouw L.E.C. van Rijckevorsel-Besier en mevrouw S.M.J van Gend-Besier uit de collectie van mevrouw J.C.A. Besier-Thomassen à Thuessink van der Hoop; waaronder silhouetportretten en foto's.
- Gift van dhr. en mevrouw N.E.C Maes; twee tekeningen van Sientje Mesdag van Houten.
- Gift van Dullaert Art & Antiques; Belisaire van Jean-Francois Marmontel (Neufchatel 1767) boek met een eigendom notitie van Hendrik de Sandra Veldtman.
- Gift van dhr. H. van Ham; Deventer tapijt

De Gerrit van Houten Stichting heeft een schilderij aangekocht, afkomstig uit de historische inboedel van de Fraeylemaborg. Het schilderij toont de drie kinderen De Sandra en is gemaakt door een (onbekende) meester in ca. 1650-1700. Het charmante, pastorale portret hing tot 1971 op de borg.

Presentatie en interpretatie

- In juli ging het Chine de commande porselein in de Eetkamer (ooit eigendom van Louis Couperus) op verzoek van de eigenaar terug naar de familie. Wij zijn de bruikleengever dankbaar voor de jarenlange leen van dit mooie servies. In de nieuwe inrichting krijgt het vrolijke Volkstedt servies alle ruimte. Passend, want het komt uit de historische inboedel van de Fraeylemaborg en is aangekocht door de Jan Menze van Diepen Stichting.
- In de zomer is de brochure voor bezoekers herzien en opnieuw vertaald.
- Ook in 2023 maken vrijwilligers wekelijks de bloemenstukken in de borg, tot veel genoegen van bezoekers.

Vrijwilligers van het bloementeam, foto Stella Dekker

- Bruikleen uit: 'Sneeuw in het Slochterbos', van Marijke ten Wolde van de Gerrit van Houten Stichting te zien in de Matthijs Röling tentoonstelling bij Nienoord (april-sept 2023). Daarna is het schilderij te zien geweest in het Boudoir (okt 2023 – maart 2024).
- Bruikleen in: 'Kerk van Slochteren, 1938' van Cornelis Jetses, eigendom van de Jetses Stichting en vanaf augustus te zien in de Blauwe Slaapkamer.

Collectiebeheer

- In 2023 vond een audit bezoek plaats t.b.v. de herijking van de Museumregistratie. Er is dit jaar gewerkt aan aanbevelingen die volgen uit de meest recente vereisten van de registratie. In verband met de wisseling van directeur is extra tijd toegekend. Het besluit van de Museumregistratie wordt in 2024 verwacht.
- Het binnenklimaat wordt bijgehouden met dataloggers t.b.v. de collectie. De beschikbare gegevens laten zien dat het klimaat binnen de acceptabele minimum-/maximum-waarden op het gebied van temperatuur en luchtvochtigheid was. De Rode Kamer, Daagsche Kamer en Blauwe Slaapkamer blijven het meest gevoelig voor vocht. De data voor de periode 7-3-2023 t/m 1-9-2023 ontbreekt omdat er in deze periode minder ondersteuning beschikbaar was. In 2024 wordt daarom extra aandacht besteed aan de gegevens voor de betreffende maanden.
- In opdracht van de Fraeylemaborg heeft een meubelrestaurateur een overzicht van de conditie van alle meubels in de collectie gemaakt. Een aantal eenvoudige reparaties volgde en een lijst van prioriteiten/kosten voor restauratie ligt klaar voor 2024.
- Deelname aan het 'Meerjarenprogramma Innovatie Musea' (Erfgoedpartners, Provincie en 19 musea). Via dit project kregen wij dit jaar drie dagen professionele collectie fotografie.

- De collectiedatabase is beperkt toegankelijk. In overleg met de Gerrit van Houten Stichting nemen wij deel aan een door Erfgoedpartners georganiseerde transitie naar Axiell, een eerste stap richting een online toegankelijke catalogus.
- In januari is met hulp van vrijwilligers de bibliotheek schoongemaakt en de conditie van alle boeken gecontroleerd.

Grote schoonmaak in de bibliotheek, foto Stella Dekker

Onderzoek

- Op 2 juni 2023 vond het jaarlijkse bezoek plaats van studenten van de Leerstoel Buitenplaatsen en Landgoederen. De studenten kregen in de borg een rondleiding door de conservator en in het park van drs. Willemieke Ottens.
- De Vrienden van Landgoed Fraeylemaborg publiceerden het derde boek in de serie over borgheer Evert-Jan Thomassen à Thuessink van der Hoop van Slochteren en zijn familie, 'Een heerlijkheid en landgoed onder druk', Peter Kamminga.
- Op de Vriendendag gaf voormalig conservator Drs. H. van Harten een lezing over de eerste jaren van de borg als museum.
- In februari deden drie MA studenten van de Rijksuniversiteit Groningen een opdracht voor hun module 'Writing for the real world' op de borg. Onder begeleiding van de conservator deden zij onderzoek naar en schreven interpretatie voor drie voorwerpen in de collectie die een connectie hebben met het koloniale verleden.
- Van oktober tot december liep Mente van der Bosch stage bij de conservator. De stage was onderdeel van zijn MA studie aan de RUG. Het doel: (1) kennis van de opleiding toepassen t.b.v. de borg, (2) praktische ervaring en (3) inzicht in de sector. De basisopdracht was daarom het maken van een digitale beeldbank van het historische interieur/park, met behulp van archieven en publicaties, zowel die aanwezig zijn op de borg als extern. Dat is zeer goed

gelukt en is nu al van nut. Daarnaast heeft de stagiair meegewerkt aan de 'Kerst 1931' opstelling, bronnenonderzoek naar de zilveren halsband, sociale media ondersteuning en meer.

- Dit jaar konden wij ook rekenen op de steun van een collectievrijwilliger, die één middag per week hielp met de inventarisatie van een belangrijke schenking. Een belangrijke eerste stap in de documentatie van deze voorwerpen.

Wisselexposities

REIN POL, schilderijen

T/m 26 februari 2023 in het Koetshuis en de borg.

Pol (1949) wordt gerekend tot de Noordelijke Figuratieven. Hij heeft een scherp oog voor de zeggingskracht van schijnbaar onbetekenende details. Rein Pol schildert muziekinstrumenten, landschappen en (zelf)portretten en is ook bekend van zijn schilderijen van de trein "de Blauwe Engel". Met bruiklenen van particulieren, de kunstenaar en de Jan Menze van Diepen Stichting.

Mesdag + Van Houten: het zit in de familie

11 maart t/m 18 juni 2023 in het Koetshuis en de borg

De bezoeker ontmoet vijf leden van de Groningse kunstenaarsfamilie Van Houten. Het echtpaar Henrik Willem Mesdag en Sientje Mesdag Van Houten, en de volgende generatie; Gerrit, Alida en Barbara Van Houten. Een tentoonstelling met een selectie van schilderijen, tekeningen en grafiek uit de Gerrit van Houten collectie en Jan Menze van Diepen collectie. In de Gerrit van Houten kamer konden bezoekers zelf een stilleven tekenen. Dit bleek een populaire activiteit.

Tentoonstelling Mesdag + van Houten

Uit de Klei - Tamara Muller

1 juli t/m 24 sept 2023

In de wonderlijke schilderijen van Muller kijkt het gezicht van de kunstenaar de kijker aan. Tamara Muller, geboren in Wehe-den Hoorn in 1975, is de jongste telg in het gezin van kunstenaars Wout Muller en Clary Mastenbroek. In de tentoonstelling speelt het licht en het donker van haar kindertijd een belangrijke rol, net als het weidse open landschap van het Hogeland. Muller toont ook recent werk waarin ze experimenteert met verschillende media. Met bruiklenen van particulieren en de kunstenaar.

Een duik in de porseleinkast

7 okt 2023 t/m 17 maart 2024

Een selectie uit Jan Menze van Diepen's significante collectie van Chinees en Japans porselein. Beginnend met de smaak van de verzamelaar, introduceren thematische vitrines de verschillende typen porselein en het internationale karakter van de handel. Een tentoonstelling die rust uitstraalt en uitnodigt de tijd te nemen om te kijken, in navolging van Van Diepen zelf. In het kader van het samenwerkingsproject tussen musea met Aziatisch Keramiek tonen wij bruiklenen van Groninger Museum, Kunstmuseum Den Haag, Prinsessehof Leeuwarden, Prinsenhof Delft, Volkenkunde/Wereldmusea Leiden en de Anders Stichting Groningen. Met dank aan prof.dr. Christiaan J.A. Jörg en prof.dr. Titus M. Eliëns.

Links: 'Uit de Klei-Tamara Muller', rechts: 'Een duik in de porseleinkast'

Kleine evenementen/activiteiten

- 17, 18 juni: Nationale Archeologie Dag
De vitrine in de Grote Zaal toont drie middeleeuwse ringen; één uit de eigen collectie, gevonden in het park, en twee ringen gevonden door de lokale metaaldetectorist Martijn Moed, vlak bij het landgoed.
- 29 sep t/m 22 dec: In de Slochter Vrijstaat
Een expositie van foto's van Noorderlicht in de folies 'De Koperen Kamer' en 'Het Koetshuisje' ter ere van de publicatie van het boek 'In de Slochter Vrijstaat'. Helaas moest vanwege vandalisme in het Koetshuisje de tentoonstelling sneller dan verwacht verwijderd worden. De fietstocht blijft wel beschikbaar in 2024.
- 16 dec t/m 31 dec 2023: Kerst in de Kleine Zaal

De populaire kerstpracht wordt jaarlijks door het bloementeam gemaakt in verschillende kamers van de borg. Het zag er ook dit jaar prachtig uit. In de Kleine Zaal was een opstelling gebaseerd op de kerstviering van 1931, het jaar van de eerste kersttoespraak van de Koningin. Er stond een echte boom met traditionele decoraties, een radio (bruikleen van MOW), meubels uit de collectie en een piano. Alsof de familie zelf zo aan kon schuiven voor de kerstviering.

Volkstedt servies in de Eetkamer tijdens 'Kerstpracht'

Educatie

Voor activiteiten en werkzaamheden op het gebied van educatie en presentatie hebben we een bijdrage van de gemeente Midden-Groningen gekregen vanuit het budget voor 'Cultuurcoaches'.

Schoolbezoeken

In 2023 bezochten bijna 1000 kinderen uit de groepen 3 en 4 van in totaal 27 scholen van het Primair Onderwijs de Fraylemaborg voor ons project: 'Arm en Rijk, wonen en werken op de Fraylemaborg'. De meeste deelnemende scholen maakten gebruik van de 'Erfgoedbus'. Dit is een goedkope manier van vervoer, georganiseerd door Stichting Kunst & Cultuur, waarmee scholen eenvoudiger een erfgoedinstelling kunnen bezoeken.

Scholieren op bezoek in de Fraylemaborg

In het kader van het thema 'Ridders en Kastelen' bezochten verschillende kleutergroepen de Fraylemaborg voor een interactieve rondleiding, waarbij de kinderen zich konden verkleden als ridder of jonkvrouw. Bij deze rondleidingen laten we de kinderen een echt kasteel zien (en een écht harnas) en praten we over de functies van toren, gracht en heksenbol.

We mochten in 2023 ook verschillende scholen ontvangen voor een speurtocht in borg of sprokkeltocht in het park.

Vlak voor de zomervakantie brachten – verspreid over twee dagen - de vmbo-brugklassen van het Aletta Jacobs College uit Hoogezand een bezoek aan de Fraylemaborg in het kader van het project: 'Verken je omgeving'.

Op 12 september ontvingen we de groepen 7 en 8 van de basisscholen uit de voormalige gemeente Slochteren voor de Open Monumentendag voor de scholen. Het thema voor 2023 was Levend Erfgoed. Het bezoek van de groepen werd aangepast aan dit thema.

Speciale Educatieve activiteiten

In samenwerking met Humanitas en Lions Skiramere Slochteren organiseerden we in januari een rondleiding voor 30 kinderen uit kansarme gezinnen. Er werd een verhaal verteld, de kinderen kregen wat lekkers en gingen aan de slag met het knutselen van een sneeuwpop.

1e paasdag: eieren zoeken

Op eerste paasdag was er veel belangstelling voor het eieren zoeken in het park. In totaal had de paashaas 9 kilo aan chocolade eitjes verstopt. Wie een groot geel ei vond, mocht dit inleveren bij de paashaas en kreeg in ruil een verrassing.

Tijdens de Archeologie-dag op 18 juni konden kinderen op zoek naar gouden ringen in borg en park tijdens een speciale 'ringenspeurtocht'.

Op de kunstmarkt in september werden kinderen en volwassenen uitgenodigd om een collage te maken. Dit was een groot succes, er werden prachtige kunstwerken gemaakt.

In december bracht een groep Oekraïense jongeren uit Pekela een bezoek aan de Fraeylemaborg. Zij kregen in groepjes een rondleiding en gingen daarna geïnspireerd door de schilderijen van Vermeer in historische kleding op de foto.

Bezoek Oekraïense jongeren

Oktober Kindermaand

Tijdens Oktober Kindermaand kunnen kinderen op een laagdrempelige manier kennismaken met kunst, cultuur, natuur en erfgoed. Wij organiseren in deze maand elke zondag een speciale activiteit voor kinderen. De activiteiten en toegang voor de Fraeylemaborg zijn dan gratis voor kinderen van 4 tot 12 jaar.

Activiteiten tijdens Oktober Kindermaand 2023

- 1 oktober: pannenkoeken bakken in de tuin van het koetshuis.
- 8 oktober: speciale kinderwandeling van de Fraeylemaborg naar de Fraeylemamolen
 - Met quiz onderweg en bezichtiging van de molen met uitleg
- 15 oktober: de jaarlijkse kabouter en paddenstoelentocht.
 - Paddenstoelen kenner Wilco van der Laan was deze dag aanwezig om extra rondleidingen langs de paddenstoelen te verzorgen.
 - De tocht trok dit jaar weer honderden belangstellenden.
- 22 oktober: collages of herfstslingers maken in de Oranjerie
- 29 oktober: schrijf- en tekenworkshop in het kader van de Kinderboekenweek
 - Thema: 'Bij ons thuis op de Fraeylemaborg'

Speurtocht

Het hele jaar door kunnen kinderen het landgoed bezoeken voor een sprokkeltocht in het park of een speurtocht in de borg. Kinderen kunnen zich in de borg verkleden als ridder of prinses.

Samenwerking

Op educatief gebied werken we nauw samen met instellingen als Erfgoedpartners en Kunst en Cultuur. Zij zorgen er mede voor dat scholen ons erfgoedaanbod weten te vinden.

In het contact met scholen werken we vaak met bezoek op maat. Er is intensief contact met de cultuurcoördinator of de leerkracht, voordat een schoolklas de Fraeylemaborg bezoekt en we passen programma's aan voor de doelgroep of aan het thema waar de school mee bezig is.

Door overleg met andere erfgoedinstellingen blijven we op de hoogte van wat er speelt in het werkveld. Daarnaast is er contact met instellingen als Biblionet, Kielzog en de Molenstichting Midden- en Oost-Groningen.

Ook denken we mee bij het ontwikkelen van een Erfgoed onderwijs canon voor Groningen, een initiatief van Museum aan de A, Erfgoedpartners en Kunst en Cultuur.

Kinderactiviteiten op Landgoed Fraeylemaborg

Overige activiteiten 2023

Dinsdag 10 januari

Cursus EHBO en BHV.

Met 12 deelnemers (werknemers/vrijwilligers van Landgoed Fraeylemaborg)

Zondag 5 februari

Rengers Verraad

Voorstelling van Stichting Historisch Vertellen over de borgheer van de Fraeylemaborg na het Gronings ontzet in 1672. Vijf gekostumeerde vertellers met muzikale ondersteuning.

Donderdag 24 februari

Voorjaarsschoonmaak door vrijwilligers.

Bezoekers konden ontdekken hoe zo'n traditionele schoonmaak vroeger ging en hoe musea vandaag de dag antiek keramiek, zilver en textiel schoonmaken.

Zaterdag 4 maart

Entdag in de werkschuur op het landgoed met gratis toegang.

Tegen een kleine vergoeding voor materiaalkosten werden door deskundigen jonge fruitboompjes geënt. Daarbij was enthout aanwezig van oude fruitrassen die in Noord-Nederland thuishoren, maar zeldzaam zijn geworden.

Zondag 5 maart

Ter gelegenheid van **Meertmoand Dialectmoand** kregen bezoekers een Groningstalige rondleiding met koffie en povverd.

Maandag 13 maart

Herhalingscursus brandmeldinstallatie

6 deelnemers

(medewerkers/vrijwilligers)

April

De hele maand april stond in het teken van de **Stinzenplanten**. Er werd een looproute uitgezet met informatie over de stinzenplanten, die in het park te vinden zijn.

Deze bijzondere voorjaarsbloeiërs zijn bolgewassen die door de borgbewoners door de eeuwen heen zijn aangeplant.

Foto Wilco van der Laan

Zaterdag 8 April

Opening **Pronkjewailpad**. Deze populaire langeafstand wandelroute liep dit jaar langs (verdwenen) borgen en kloosters in de provincie. Ook de Fraeylemaborg lag op de route.

Maandag 10 april (tweede Paasdag)

Groei & Bloei op Fraeylema

Een aantrekkelijke Tuin- en Lifestyle Fair georganiseerd door Groei & Bloei afdeling Hoogezand-Sappemeer e.o. in samenwerking met Fraeylemaborg. Met veel plantjes, presentaties en leuke doe-activiteiten voor de jeugd.

Zaterdag 15 april

Vriendendag in de Fraeylemaborg

Op deze dag was de ledenvergadering van de Vereniging Vrienden van de Fraeylemaborg, gevolgd door een lezing door drs. Henny van Harten: *'Fraeylema ziet Abraham' Vijftig jaar Museum Fraeylemaborg*.

Zaterdag 13 mei

Wandeling – van Fraeylema tot Fraeylema

Met gids vanaf de Fraeylemaborg naar de Fraeylemamolen aan de Groenedijk. Evenement in het kader van de Nationale Molendag

Zondag 28 en maandag 29 mei

Pinksterevenement/Landelijke Dag van het Kasteel

In samenwerking met Vereniging Krijgshistorie Vesting Bourtange werd een 16^e eeuwse kampement opgezet met schijngevechten en wapenhandelingen, kanongebulder en mooie oude kostuums.

Maandag 12 en dinsdag 13 juni

Ontvangst Vereniging Nederlandse Gemeenten.

Gedurende deze dagen werd in de Fraeylemaborg vergaderd, werden lezingen gehouden en rondleidingen gegeven.

Zondag 18 juni

Nationale Archeologiedag

Presentatie bodenvondsten uit de omgeving van de borg.

Donderdag 29 juni

Ontvangst ambtenaren van de gemeente Midden-Groningen voor de jaarlijkse **barbecue**.

Juli/augustus

Blotevoetenpad.

Door de modder, vijvers en onverwachte paadjes een ware ontdekkingsreis.

1 juli

Keti Koti festival bij Cultuurcentrum het Kielzog in Hoogezand

Fraeylemaborg vertegenwoordigd met een stand

Vrijdag 21 juli

Zomeravondwandeling

Onder leiding van een deskundige gids met aandacht voor de unieke aanleg van het park en de Follies. 25 deelnemers

Pinksterevenement, koetsentocht en Blote voetenpad, foto's Wilco van der Laan en Jacqueline Jellema

Zaterdag 2 september

Fraeylema Koetsentocht

Met deelnemers uit diverse provincies van Nederland. Hierbij is de prijsuitreiking elk jaar op het voorterrein van de Fraeylemaborg.

Zondag 3 september

Drieborgentocht

Voor de 23^e keer verreden vanaf het voorterrein van de Fraeylemaborg. De Stichting Drieborgentocht Slochteren heeft als doel klassieke voertuigen bij een groot publiek onder de aandacht te brengen.

7, 8 en 9 september

Openluchtspel 'De Gelaarsde Poes' door het Fraeylema Theater.

Voor het eerst na de corona-crisis kon er weer een openluchtspel worden opgevoerd in de Koetshuistuin. De voorstellingen werden goed bezocht.

9 en 10 september

Open Monumentendagen, waarbij de borg gratis toegankelijk is.

Zondag 10 september

Jaarlijkse **Kunstmarkt Fraeylema Rondon**

Circa 60 kunstenaars met gevarieerd aanbod, muziek en gezelligheid.

Zaterdag 16 september

Determinatiedag

Georganiseerd door de Stichting Oud Fruit in de werkschuur op het landgoed.

Zaterdag 23 en 24 september

Brocante Fair Fraeylema

Met veertig bekende brocanteurs uit heel Nederland.

Vrijdag 29 september

Boekpresentatie 'de Slochter Vrijstaat'

Geschreven door Auke Hulst. Presentatie in de Grote Zaal van de Fraeylemaborg.

Zondag 1 oktober

Stip of de kaart

Georganiseerd op het landgoed in samenwerking met Lions Skiramere.

Met rondleidingen over het landgoed.

Zaterdag 7 oktober

Viering 25-jarig **jubiläum** van de Vereniging Vrienden van de Fraeylemaborg

Zondag 5 november

Wandeling van Borg naar Kerk

Met aandacht voor de relatie tussen de Fraeylemaborg en de kerk van Slochteren.

Zondag 26 november

Concert van Guitar Bizarre in de Grote Zaal van de Fraeylemaborg

Gratis toegankelijk voor leden van de Vereniging Vrienden. Een geschenk van Stichting Landgoed Fraeylemaborg voor het 25-jarig jubiléum van de vereniging.

Foto Wilco van der Laan

Trouwen

De Fraeylemaborg is een sprookjesachtige trouwlocatie. In 2023 werden er dan ook 28 huwelijken en geregistreerde partnerschappen gesloten en werden al diverse afspraken gemaakt voor huwelijken in 2024 en 2025.

Tijdens de trouw-inloopmiddagen die gehouden werden in februari en september konden aanstaande bruidsparen de zalen bekijken, de sfeer proeven en de mogelijkheden bespreken.

Er was een 'Babs' (Buitengewoon ambtenaar van de burgerlijke stand) aanwezig voor het geven van informatie. RTV midden-Groningen maakte een reportage over de trouwinloop middag.

Trouwen in de openlucht is ook populair. Veel stellen hebben belangstelling voor een ceremonie in het park van de Fraeylemaborg.

De Fraeylemaborg als trouwlocatie stond vermeld op verschillende trouwsites:

www.trouweningroningen.nl

www.trouwplannen.nl

www.brui loft.nl

www.trouwen.nl

Gebouwen

Nog altijd veroorzaken aardbevingen, die het gevolg zijn van de gaswinning in Groningen, schade aan de borg. In 2023 hebben we een toename van het aantal scheuren in de gevels geconstateerd. Inmiddels is in opdracht van de Nationaal Coördinator Groningen een onderzoek gestart naar mogelijke versterking van de gebouwen op het landgoed. In mei 2024 verwachten we het rapport met adviezen te ontvangen. Op basis daarvan zullen we dan in overleg met diverse partijen bepalen welke maatregelen we kunnen laten uitvoeren.

Het stucwerk van de voet van de borg begint op verschillen plaatsen weer los te laten. We gaan dit terugkerende probleem nogmaals onderzoeken.

Boerderij

De glazen pui, die in 2022 door een ongeval kapot is gegaan, hebben we in 2023 vervangen. We hebben van de gelegenheid gebruik gemaakt om ook een kwaliteitsslag te maken. Zo is de nieuwe pui beter geïsoleerd en van mooier materiaal. De keuken van het restaurant is voorzien van een energiezuinige inductie-afzuiginstallatie. Bij de oude installatie werd de verse (warme) lucht uit het restaurant gezogen. Nu wordt de verse lucht direct van buiten in de installatie gebracht.

Beelden en vazen

We zijn in overleg met het Scholtensfonds, de eigenaar van de ornamenten om een aantal vazen en beelden te laten restaureren. De laatste restauratie was in 1994.

Koetshuis

We hebben een aantal maatregelen genomen voor een betere beveiliging van het koetshuis.

Foto Stella Dekker

Park

2023 maakte een einde aan een reeks droge jaren. Er viel veel regen, wat nadelig was voor de bezoekersaantallen, maar hopelijk heeft bijgedragen aan het hydrologisch herstel van het park. Er waren ook weer diverse stormen, met de nodige omgewaaide bomen tot gevolg. Bij het opruimen daarvan hebben we hulp gekregen van dagbestedingsbedrijf d'Olle Bongerd, onder leiding van Klaas Schipper en Sanne Klein.

We constateren dat stikstofminnende soorten als brandnetels, bramen, grassen en hulst de kwetsbare planten en struiken beginnen te verdringen. De veerkracht van de biotoop houden we nauwlettend in de gaten. Theo Bekking, als ecooloog betrokken bij landgoed Fraeylemaborg, is gevraagd om onze natuurwaarden te inventariseren. Zijn rapport zal in de loop van 2024 beschikbaar zijn.

Er is goed nieuws over de stinzenplanten in het park. Door het verwijderen en vroegtijdig maaien van het invasieve fluitenkruid gaat het daar steeds beter mee.

MBO Terra Groningen is een goede partner op het Landgoed. Leerlingen van deze school zijn meerdere malen op het Landgoed geweest voor diverse projecten in het kader van Regioleren.

We hadden in 2023 willen beginnen met het project 'Fraeylema volgens van Hulten', de restauratie van het monumentale park. Voor dit project hebben we belangrijke bijdragen gekregen van de gemeente Midden-Groningen, het Dinamo-fonds, het Cultuurfonds en de Vrienden van de Fraeylemaborg. De aanvraag bij de provincie Groningen – voor een bijdrage uit de GRRG-gelden – is om diverse redenen in 2023 niet rondgekomen. We dienen in het voorjaar van 2024 een nieuwe aanvraag in en hopen in het najaar van start te kunnen gaan met de restauratie.

Communicatie en PR

Sociale media zijn voor ons een belangrijk instrument om op een laagdrempelige manier ons publiek te bereiken. Op onze berichten wordt veel en positief gereageerd. Onze Facebook-pagina heeft nu - voorjaar 2024 - ruim 13.000 volgers, een kleine groei ten opzichte van 2022. Ons Instagram-account heeft ruim 1700 volgers. Ook dit is een kleine groei. Omdat jongeren meer gebruik maken van Instagram willen we met name ons bereik op Instagram verbreden.

Ook 'free publicity' is voor ons belangrijk. Regionale en lokale media weten ons goed te vinden. Zo heeft RTV Noord in december 2023 de finale van het populaire quizprogramma 'Klouk' opgenomen op het voorterrein van de borg.

Opmnames van de finale van de populaire televisiequiz 'Klout'

Vooruitblik

Zoals gezegd in de laatste maanden van 2023 is de kiem gelegd voor een aantal initiatieven dat in 2024 uitgewerkt gaat worden. Daarbij blijven we inzetten op een breed publieksbereik. Een aantal concrete plannen voor 2024:

We streven naar meer eenheid in de manier waarop wij ons verhaal presenteren. Allereerst krijgt onze introductiefilm een make-over. De maker van die film, animator Christa Moesker, maakt het geheel dynamischer, o.a. door het gebruik van nieuwe technieken, waardoor kijkers langer geboeid blijven en informatie beter blijft hangen.

De stijl van de introductiefilm willen we doortrekken naar andere (educatieve) producten, zoals de speurtocht waarmee kinderen zelfstandig door de borg gaan en een nieuw te ontwikkelen stripboek met verhalen uit de rijke geschiedenis van de borg. Ook hierbij wordt Christa Moesker betrokken

We ontwikkelen een nieuwe, heldere huisstijl.

We willen een meer divers en inclusief museum worden. Een eerste initiatief is al in gang gezet. We werken samen met Biblionet Groningen aan een manier om ons verhaal op een goede manier aan te bieden aan laaggeletterden en anderstaligen, om zo voor hen de drempel voor museumbezoek te verlagen.

Tentoonstellingsbeleid:

In 2023 hebben we drie exposities gehad. Vanaf dit jaar brengen we dat aantal terug naar twee. Binnen het beperkte budget is er dan meer ruimte voor research en verdieping. Dit jaar gaat onze voorjaars-/zomerexpositie over het park van de Fraeylemaborg: 'Door de bomen'. In het najaar opent onze expositie over textielkunstenaar Annie Vriezen.

Medewerkers en vrijwilligers

Bij de Fraeylemaborg zijn acht mensen in loondienst (in totaal 4,43 fte). De staf bestaat uit een gezonde mix van zeer ervaren en meer recent aangetreden medewerkers.

Medewerkers + nevenfuncties

Liefke Knol - directeur (20 uur, 0,55 fte)

Nevenfuncties: eigenaar van creatief projectbureau Liefke Knol Film & Media (www.liefkeknol.nl) en zakelijk leider van Productiehuis Spinbarg (www.spinbarg.nl).

Carien Kremer – conservator (20 uur, 0,55 fte)

Nevenfunctie: conservator van de Jan Menze van Diepen Stichting (www.vandiepencollectie.nl).

Nynke Mekkes-van Hoorn – managementassistent (20 uur, 0,55 fte)

Nevenfuncties: bestuurslid van de Vereniging 'Ontdek Midden-Groningen' (www.ontdekmiddengroningen.nl). Voorheen 'Marketing Midden-Groningen'.

Gerard de Haan – hoofd interne dienst (28,5 uur, 0,79 fte)

Annet Westrup – werknemer educatie en museumassistent (18 uur, 0,5 fte)

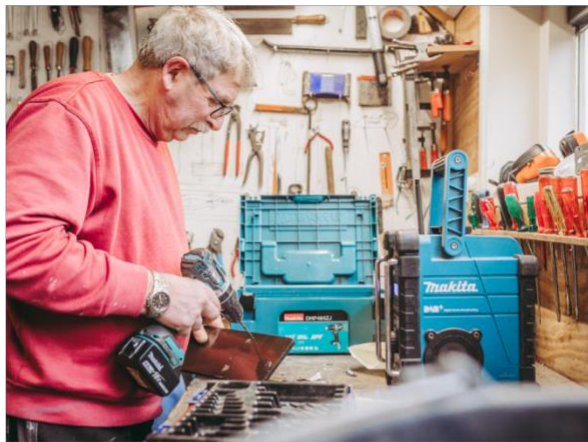
Joost Haagsma – medewerker park/ algemeen medewerker (32 uur, 0,88 fte)

Simone Veldman – schoonmaak (12 uur, 0,33 fte)

Roger Olinga – algemeen medewerker (10 uur, 0,28 fte)

Vrijwilligers

Een museaal landgoed als de Fraeylemaborg kan niet draaien zonder de inzet van vrijwilligers. In totaal zijn ongeveer 80 vrijwilligers regelmatig actief op het landgoed en nog een groot aantal op meer incidentele basis.

Vrijwilligers van de Fraeylemaborg, foto's Stella Dekker

Vertrouwenspersoon

Ten behoeve van de culturele sector en de televisiewereld is een organisatie opgericht die functioneert als onafhankelijke vertrouwenspersoon voor melding van ongewenst gedrag: Stichting Mores.online. Wij hebben alle vrijwilligers, medewerkers en bestuurders op de hoogte gebracht van de mogelijkheid om zich tot deze organisatie te wenden, als zij te maken krijgen met ongewenst gedrag. Alle meldingen worden door Mores behandeld door onafhankelijke vertrouwenspersonen. Zij hebben geheimhoudingsplicht en werken onafhankelijk van het bestuur. Het bestuur van Mores.online heeft geen kennis van de inhoud van de meldingen. Het bestuur is op geen enkele manier betrokken bij de afhandeling van de meldingen en heeft daar dan ook op geen enkele wijze invloed op. Het bestuur heeft ook geen toegang tot de registratie van de meldingen.

Bestuur St. Landgoed Fraeylemaborg

SLF streeft naar een bestuur dat bestaat uit een team van mensen met verschillende achtergronden en expertise. Het werkterrein van SLF is breed. Het varieert van bestuurlijke en organisatorische zaken tot kunsthistorie, onderhoud park en gebouwen en het aantrekken van nieuw publiek. Bestuursleden beschikken over deskundigheid op één of meer van de werkterreinen van de Stichting. Het algemeen bestuur (AB) telt minimaal 5 leden en maximaal 9 leden. Het AB komt minimaal 3 x per jaar in vergadering bijeen. De voorzitter, secretaris en penningmeester vormen het dagelijks bestuur (DB).

Welke kenmerken zien we graag bij alle bestuursleden?

Ieder bestuurslid:

- Draagt de Fraeylemaborg een warm hart toe
- Heeft bestuurlijke ervaring
- Heeft een open houding ten aanzien van de inbreng van staf, directeur en overige bestuursleden en is in staat om goed te luisteren
- Is betrouwbaar en integer

Deze profielschets is een hulpmiddel dat ingezet wordt bij het zoeken naar nieuwe bestuursleden, het is geen keurslijf.

Dagelijks bestuur

Voorzitter

Hans Alders, Midwolde

Veel ervaring in bestuursfuncties en politiek, o.a. als minister Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening & Milieu en Commissaris van de Koningin in Groningen

Overige functies o.a.:

- President-commissaris ProRail
- Voorzitter RvC AOG Holding BV
- Voorzitter RvT Werelderfgoedcentrum Waddenzee
- Voorzitter RvT Zeehondencentrum Pieterburen
- Voorzitter RvT Stichting Steunfonds Zeehondencentrum
- Directeur Hans Alders Procesregie & Advies BV

Secretaris

Judith Jansen, Steendam

Voormalig concernmanager gemeente Assen

Organisatorische en managementervaring

Overige functies:

- Maat in maatschap Diekema en eigenaar 'DGDD' (www.dgdd.nl)
- Voorzitter Lionsclub Skiramere Slochteren

Penningmeester

Evert Veldman, Delfzijl

Accountant

Overige functies:

- Penningmeester Lionsclub Appingedam-Delfzijl en district
- Adviseur bij Hakman en Partners te Assen
- Adviseur bij Mulberry International BV te Utrecht

Evert Veldman is eind 2023 afgetreden en is inmiddels opgevolgd door:

Joan Steenbergen

Concern Controller Stichting Noorderzorg, Uithuizen

Algemeen bestuur

Lid – focus erfgoed en kunst

Titus Eliëns, Den Haag

Voorheen hoofd collecties Gemeentemuseum Den Haag

Overige functies:

- Voorzitter raad van toezicht Design Museum Den Bosch
- Voorzitter bestuur oude muziekensemble The Counterpoints, Den Haag
- Lid raad van advies Berlagehuis Usquert
- Secretaris Stichting voor Aziatische Kunst en Kunstnijverheid, Haren
- Lid redactieraad *Groninger Kerken*
- Lid raad van advies Museum de Zwarte Tulp, Lisse
- Adviseur restauratieproject marmerschilderingen Brouwershuis Stoombierbrouwerij De Keyzer N.A. Bosch, Maastricht

Titus Eliëns heeft in december 2023 afscheid genomen en wordt opgevolgd door:

Lars Hendrikman

Directeur Universiteitsmuseum Groningen

Overige functies:

- Bestuursadviseur Vrienden van het Academisch Erfgoed Groningen (VAEG)
- Bestuurslid Centrum voor Universiteits- en Wetenschapsgeschiedenis (CUW)

Lid – focus educatie/jongeren/communicatie

Sadhna Oediet Doebé, Groningen

Inpowerment coach en eigenaar bij Sadhna Inpowerment (www.sadhnainpowerment.nl)

Lid – adviseur historisch groen

Peter Bijster, Haren

Landschapshistoricus

Overige functies:

- Voorzitter van de stichting Gedeelde Verhalen

Lid – focus theater

Kees Dontje, Woudbloem

Eigenaar theaterboerderij Erf en Weide Woudbloem

Overige functies:

- Voorzitter van de Historische Vereniging Scharmer Harkstede en omgeving.

Lid – Vertegenwoordiger Gerrit van Houten

Jan van den Broek, Groningen

Voormalig gemeentearchivaris Groningen

Nevenfuncties:

- Bestuurslid Gerrit van Houten Stichting
- Bestuurslid Van Houten Stichting

Lid – Technisch en bouwkundig adviseur

Annemarie de Groot, Annen

o.a. werkzaam geweest voor Libau (onafhankelijke adviesorganisatie voor ruimtelijke kwaliteit en cultureel erfgoed in Groningen en Drenthe)

Schema aan- en aftreden bestuursleden

NAAM	FUNCTIE	Jaar aantreden	Jaar aftreden
Judith Jansen	Secretaris	2016	2024
Sadhna Oediet Doebé	<i>Focus educatie/jongeren</i>	2017	2025
Peter Bijster	<i>Focus historisch groen</i>	2019	2027
Kees Dontje	<i>Focus theater</i>	2019	2027
Jan van den Broek	<i>Vert. Gerrit van Houten St</i>	2019	2027
Annemarie de Groot	<i>Focus bouwkundig advies</i>	2019	2027
Hans Alders	Voorzitter	2022	2030
Joan Steenberg	Penningmeester	2024	2032
Lars Hendrikman	<i>Focus erfgoed en kunst</i>	2024	2032

Terugblik bestuur

In 2023 heeft het bestuur wat vaker dan gebruikelijk vergaderd. De belangrijkste reden was de discussie rond de mogelijke komst van het Fuggerei paviljoen. Na een zeer zorgvuldig proces is in de tweede helft van 2023 uiteindelijk besloten niet verder te gaan met het paviljoen.

Daarnaast had het bestuur begin 2023 afgesproken met de toenmalige directeur, Marjon Edzes, dat zij eind 2023 zou stoppen met haar baan, omdat ze de pensioengerechtigde leeftijd had bereikt. In de loop van 2023 heeft het bestuur de werving en selectie van een nieuwe directeur ter hand genomen met als resultaat dat Liefke Knol de opvolger van Marjon Edzes is geworden.

Foto Wilco van der Laan

Betrokken rechtspersonen

- Gerrit van Houten Stichting/Van Houten Stichting is eigenares van de Fraeylemaborg, het bijbehorende landgoed en de Van Houten collectie, waarvan een gedeelte in de borg te zien is.
- Stichting Landgoed Fraeylemaborg is belast met de exploitatie van de borg en het landgoed.
- Jan Menze van Diepen Stichting beheert een bijzondere kunstcollectie die tentoongesteld wordt in de borg en in het expositiepaviljoen het Koetshuis. De stichting ondersteunt in Leiden de leerstoel 'Chair of Asian art'.
- Stichting Van der Wyck-De Kempnaer beheert een bijzondere kunstcollectie die tentoongesteld wordt in de borg en in het expositiepaviljoen het Koetshuis. Tevens financiert de stichting de leerstoel Historische Buitenplaatsen.
- Vereniging Vrienden van het Landgoed Fraeylemaborg ondersteunt de Fraeylemaborg in de breedste zin van het woord.
- Stichting De Olle Bongerd voert met cliënten parkonderhoudswerkzaamheden uit op het landgoed en maakt houten ervaringsspeelgoed (voor het Blotevoetenpad), tuinmeubilair en gebruiksartikelen die we verkopen in de museumwinkel.

Partners

Overheden en organisaties die het landgoed jaarlijks financieel steunen:

- Provincie Groningen
- Gemeente Midden-Groningen
- Gerrit van Houten Stichting/Van Houten Stichting
- Jan Menze van Diepen Stichting
- Stichting Van der Wyck - de Kempenaer
- Vereniging van Vrienden van het Landgoed Fraeylemaborg

Overheden en steuninstellingen waarmee het landgoed een intensieve relatie heeft:

- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
 - Verstrekt onderhoudssubsidie en adviseert over monumentenzorg
- Marketing Groningen en Ontdek Midden-Groningen (Voorheen Marketing Midden-Groningen)
 - Verzorgen veel publiciteit voor het landgoed.
- Museumkaart, Vriendenkaart en Rembrandtkaart
 - Verzorgen publiciteit over het landgoed.
- Erfgoedpartners
 - Zorgt voor scholing van medewerkers en vrijwilligers, organiseert platforms van museumdirecteuren, borgen, collecties en educatie.
- Stichting Kunst & Cultuur
 - Steunt bij educatie.
- Groninger Archieven
 - Beheert familiearchief landgoed
- Nederlandse Kastelen Stichting
 - Coördineert samenwerking tussen de kastelen.
- Noordelijke Lustwarande
 - Netwerk van landgoederen van Stavoren tot Oldenburg.
- Toeristisch overleg Provincie Groningen.
- Rijks Universiteit Groningen
 - Leerstoel Historische Buitenplaatsen en Landgoederen van de Vereniging Particuliere Historische Buitenplaatsen
- Toerisme Coöperatie Groningen
- Culturele Compagnie gemeente Midden-Groningen
- We the North
- Coöperatie Sterke Musea Groningen
 - Deze coöperatie adviseert musea, steunt bij fondswerving en bevordert intermuseumale samenwerking

Organisaties die samen met het landgoed evenementen organiseren:

- De Olle Bongerd
 - Organiseert samen met ons het Blote Voetenpad
- Noordelijke brocanteurs
 - Organiseren brocante markt
- Lionsclub Skiramere
 - Doet actief mee aan evenementen en organiseert evenementen op het landgoed
- POSO (Plaatselijk Overleg Samenwerkende Ouderen Organisatie)
- Stichting Koetsentocht
 - Organiseert jaarlijks de Fraeylema Koetsentocht.
- De organisatie van de Drie Borgentocht
 - Organiseert jaarlijks een oldtimertocht van auto's met als centraal punt van samenkomst en show de Fraeylemaborg.
- De Pomologische Vereniging
 - Organiseert jaarlijks een entdag op Fraeylema.
- Groei en Bloei
 - Organiseert de tuinfair 'Groeï en Bloei' op tweede Paasdag.
- Vereniging Krijgshistorie Vesting Bourtange.
 - Verzorgt met Pinksteren Living Histoy
- De Slochter Molen Stichting
- De kerk van Slochteren
- Archeologisch Museum Hartenhof
- Erfgoed overleg onderwijs gemeente

Organisaties die jaarlijks werken op het landgoed en/of op het landgoed onderwijs geven:

- Zorgboerderij Stichting de Olle Bongerd
 - Werkt met jongeren in het park
- AOC Terra Groningen
- Rijksuniversiteit Groningen, leergang historische buitenplaatsen
- Scouting Fraeylema
 - Heeft het club- gebouw op het landgoed.
 - Helpen bij de kunstmarkt, het openluchtspeel, de kerstmarkt en de Vriendenvergaderingen.
- Vobula
 - Organiseert vrijwel ieder jaar een landgoedkamp op het borgterrein en pakken dan een onderhoudsklus in het groen aan.

Foto Wilco van der Laan

Bijlagen

Jaarverslag 2023 Vereniging Vrienden van het Landgoed Fraeylemaborg

Inleiding

De inhoud van het jaarverslag 2023 kenmerkt zich door het realiseren van onze *ambities*, en daarmee de inzet van nieuwe ontwikkelingen die de doelen van vereniging versterken, parallel aan de bekende en vertrouwde activiteiten van de vereniging die in 2023 zijn uitgevoerd. Centraal in 2023 stond het vieren van het 25-jarig bestaan van de Vriendenvereniging. We spreken daar met trots over. De Vrienden hebben gezamenlijk bewezen een stabiele steunvereniging te zijn voor het landgoed. In oktober 2023 is daar uitgebreid bij stilgestaan tijdens de ledenbijeenkomst.

Het bestuur is alle leden dankbaar voor de geboden steun in woord en daad in het afgelopen jaar, dat ook in 2023 tot uiting kwam in een zowel een mooi donatiebedrag als een groei van het ledenaantal. De vereniging heeft scherp voor ogen dat bij het toekomstbestendig maken en houden van zowel het landgoed als de borg een krachtvolle ondersteuning van de vriendenvereniging gewenst is. Het bestuur en de vereniging als geheel heeft zich daarvoor in 2023 van harte ingezet!

1. Bestuur

Vanwege de omvang van de taak van het bestuur is het streven minimaal zeven bestuursleden deel te laten uitmaken van het Vriendenbestuur. Tijdens de voorjaarsvergadering is afscheid genomen van mw. N. Siebenga.

De samenstelling van het bestuur was in 2023 als volgt:

P. Kamminga (Peter)	voorzitter
E. Kieft (Edith)	secretaris
K. Reitsma (Koos)	penningmeester
N. Siebenga-van Heuveln (Nina)	coördinator activiteiten (tot april 2023)
F. Sebens (Fekko)	coördinator activiteiten (vanaf april 2023)
C. de Groot (Ciska)	public relations en communicatie
J. Wieringa (Joyce)	public relations en communicatie
F. Homan (Follie)	algemeen

Het bestuur bleef na het afscheid van mw. Siebenga op volle sterkte met zeven leden.

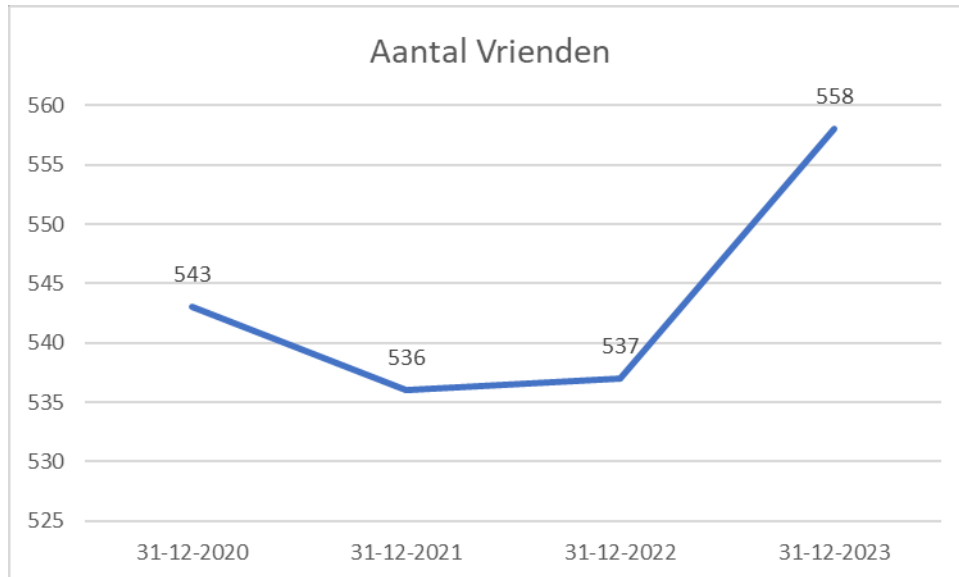
In 2023 heeft zesmaal een bestuursvergadering plaatsgevonden. Elk jaar wordt een jaarrooster opgesteld, waarin de uit te voeren activiteiten per maand zijn beschreven. Het jaarrooster is de leidraad voor het bestuur.

Om de vier jaar wordt het beleidsplan voor de komende vier jaren opgesteld. Het huidige beleidsplan geldt voor de jaren 2021-2024 en is ook vermeld op de website Fraylemaborg, onderdeel: *Over ons, Partners*. Het jaar 2024 zal in het teken staan van herijking van het beleidsplan van de Vrienden.

Het informatieve overleg tussen een delegatie van het bestuur van de Stichting Landgoed Fraylemaborg en een delegatie van het bestuur van de Vereniging van de Vrienden heeft plaatsgevonden in maart en september van 2023. Daarnaast vond enkele malen een deeloverleg plaats tussen de voorzitter van het bestuur en de nieuwbenoemde directeur van het landgoed. Ook hebben bestuursleden met de taak PR en communicatieoverleg gehad met medewerkers van het landgoed voor een goede afstemming van activiteiten en het uitwisselen van ideeën.

2. Leden en communicatie

In 2023 heeft het bestuur een marketing- en communicatieplan opgesteld om via gerichte marketing en communicatie het aantal Vrienden te laten toenemen. In 2023 hebben we een netto groei gerealiseerd van 4%: 21 nieuwe Vrienden.

De volgende acties zijn in 2023 ondernomen om huidige Vrienden aan de Vereniging te blijven binden, om nieuwe Vrienden te werven en om zichtbaar te zijn.

1. Het bestuur was aanwezig bij twee evenementen waarbij het Landgoed geopend was. Op een prominente plek in de Grote Zaal werd er gesproken met bezoekers over de voordelen van het Vriend-zijn. Dit heeft ca. 10 nieuwe Vrienden opgeleverd.
2. Er is een digitale nieuwsbrief ontworpen, genaamd VriendenNieuws. Deze wordt 4 x per jaar verspreid onder Vrienden waarvan het emailadres bekend is. (Van 125 Vrienden is het emailadres niet bekend). Gemiddeld wordt deze nieuwsbrief door zo'n 66% van de geadresseerden geopend. Met uitzondering van de speciale Jubileumeditie. Deze werd 75% geopend.
3. In de vier nieuwsbrieven FraeylemaNieuws werd in elk nummer kopij geplaatst met nieuws van de Vereniging van Vrienden. In de editie van december 2023 werd voorzitter Peter Kamminga geïnterviewd.
4. Er vonden twee Vriendendagen plaats. Op 15 april (ca. 60 aanwezigen) en op 7 oktober (ca. 100 aanwezigen).
5. Er zijn twee persberichten verstuurd. In april 2023 i.v.m. de Vriendendag en in oktober 2023 i.v.m. het 25-jarig bestaan.
6. Er zijn twee Vriendenavonden georganiseerd, op 12 mei en op 2 juni. Hierbij was er uitleg door de conservator over de expositie "Het zit in de familie" met aansluitend een rondleiding door de borg. Aan deze avonden hebben 40 Vrienden deelgenomen.
7. Op 20 juli vond een bezoek plaats aan het Van Houtenhuis in Groningen met rondleiding en uitleg door dhr. H. van Ham, vz Gerrit van Houtenstichting. Hieraan namen 15 Vrienden deel.

8. De Vrienden werden uitgenodigd voor de opening van twee exposities, op 30 juni en op 6 oktober.
9. Op 7 oktober vond voor de Vrienden een rondleiding met gids plaats door het park. Hieraan hebben zo'n 25 personen deelgenomen.
10. Op 26 november hebben ca. 50 Vrienden het Jubileumconcert bijgewoond in de Grote Zaal.
11. In de mededelingenkast op de parking van het Landgoed hangt een poster met een wervende tekst om Vriend te worden.
12. Er zijn ca. 750 Vriendenfolders verspreid.
13. Er is via Social Media gecommuniceerd over onze activiteiten.
14. De Vriendenpagina op www.fraeylemaborg.nl is tekstueel aangepast.
15. Alle Vrienden hebben het boek "Een heerlijkheid en landgoed onder druk" van Peter Kamminga gratis kunnen ophalen in de museumwinkel of tegen portokosten kunnen laten thuisbezorgen.

3. Besteding donaties

Tijdens de voorjaarsvergadering van 2023 is een herbestemming van Vriendengelden van 2021, de besteding van de gelden voor 2023 en de besteding van een donatie van 30.000 voorgelegd aan de vergadering. De vergadering heeft in die vergadering ingestemd met de besteding als genoemd in het verslag van de voorjaarsvergadering (zie paragraaf 4).

In de periode tussen de voorjaars- en de najaarsvergadering is gebleken dat de uitvoering van de besteding van gelden bedoeld voor de Vriendenbrug (20.000) en de inrichting van de Fuggerei (10.000) niet zou kunnen plaatsvinden vanwege annulering van het Fuggerei-project. Daarop heeft het bestuur in de najaarsvergadering aan de vergadering voorgesteld de (nieuwe) herbestemming voor die bedragen op te schorten tot de voorjaarsvergadering van 2024. Dit gaf het Vriendenbestuur de gelegenheid in goed overleg met de nieuwbenoemde directeur en in samenhang met het nieuw te schrijven beleidsplan voor het landgoed te komen tot een nieuw voorstel. De leden stemden hiermee in.

In het najaar van 2023 hebben de Vrienden een donatie ontvangen van 1000 euro ten behoeve van het park. In overleg met het landgoed en de donateurs is gekozen voor nieuwe bomenaanplant in de nabijheid van de hondenvijver.

4. Voorjaarsvergadering 15 april 2023

Aantal aanwezigen: ca. 60

Algemeen en bestuurszaken

- De daling van het aantal Vrienden is afgenomen en vertoont nu een kleine stijgende lijn, in 2021 zijn er 536 Vrienden, het jaar daarop 537 en in 2023 tellen we 542 Vrienden (stand april 2023).
- Het bestuur wil breder en intensiever communiceren over activiteiten en doelstellingen en heeft Ciska de Groot en Joyce Wieringa bereid gevonden om zich hierover te ontfemen
- Vriendennieuws is voor de eerste keer verstuurd en is exclusief voor Vrienden met een mailadres. Als u deze niet heeft ontvangen dan komt dat door het ontbreken van het mail

adres. Ciska vraagt om deze door te geven aan het secretariaat zodat zoveel mogelijk leden VriendenNieuws zullen ontvangen.

- Mw. Nina Siebenga nam afscheid. De voorzitter prees in zijn toespraak de vele kwaliteiten van Nina, nauwkeurig en accuraat, een verbindende schakel tussen Vrienden en de borg, haar kennis van de borg is groot en ze is zeer betrokken bij het landgoed. Nina was altijd aanwezig op de bestuursvergaderingen en hield de leidraad van de vergaderingen goed in het oog.
- Kascommissielid de heer Eisse de Haan gaf mondeling verslag van de controlebevindingen ten huize van de penningmeester. De boekhouding over 2022 is gecontroleerd en in orde bevonden.
- De heer Eisse de Haan trad terug. Mevrouw Dirkje Tuik en de heer Fokko Bos werden benoemd als kascommissie voor 2024. Reserve werd mevrouw Maaïke Drok.

Vaststellen van het doel Vriendengelden 2023.

Het voorstel van het bestuur was als volgt de bedragen te herbesteden:

- 2021 donaties Vrienden € 10.000,- oorspronkelijk voor waterpomp/van Hulten, huidig: Vriendenbrug
- 2021 legaat € 10.000,- oorspronkelijk naar theehuis, huidig: Vriendenbrug
- 2022 donaties Vrienden € 7750,- naar 2x films restauratie en 2D foto-bouwhistorie
- 2023 donaties Vrienden € 10.000,- Fuggerei inrichting
- 2023 schenking € 30.000. naar beschoeiing en herbeplanting park

Eén van de leden vroeg naar besteding van het geld en maakte bezwaar tegen schuiven met geld in grote projecten. Was het duidelijk welk deel van de Vrienden is? € 10.000 zou een onderdeel voor de inrichting van de Fuggerei worden.

Antwoord: alles is geoormerkt geld en de gelden worden pas overgemaakt als het geoormerkt is. De directeur verwees naar het jaarverslag en meldt dat de stichting alle jaren op 0 is uitgekomen, dus geen schulden heeft en bovendien is er reserve opgebouwd. De meerderheid van de Vrienden stemde in met het voorstel van de voorzitter voor de besteding van de gelden

Lezing na de pauze

Lezing door mevrouw Henny van Harten met als titel:

‘Fraeylema ziet Abraham’ Vijftig jaar Museum Fraeylemaborg

Najaarsvergadering 7 oktober 2023 (jubileumbijeenkomst)

Algemeen

- Vanaf 10.30 uur werden de Vrienden buiten opgewacht met middeleeuwse muziek van “de Soete Inval” en konden tot 11.00 onder het genot van koffie en petit-four alle bekende Vrienden begroeten. Het was een overweldigende opkomst van ca. 100 Vrienden, we moesten alle extra klapstoelen uit de berging halen.
- Na het welkom gaf de voorzitter het woord aan de heer Co van Rooijen, een van de oprichters (samen met mevrouw Thallie Huizinga en de heer Frans Rienstra).

Lezing

- Em. prof. dr. Sible de Blaauw was bereid gevonden om de lezing over te nemen, hiervoor zijn wij hem zeer erkentelijk. De lezing zette het vergrootglas op het oudste gebouw van het dorp Slochteren, de middeleeuwse kerk met de markante toren.

Het landgoedbestuur

- Na de lezing volgde een woord van de voorzitter van het landgoedbestuur, dhr. Hans Alders: dat het 25-jarig jubileum van de Vereniging van Vrienden als iets bijzonders wordt ervaren blijkt uit de grote aanwezigheid. Het belang voor draagvlak is buitengewoon groot en de Vereniging van Vrienden heeft hierin een belangrijke rol. De Stichting feliciteert alle Vrienden van harte en biedt een cadeau aan. Voor belangstellenden zal een concert worden georganiseerd in de borg, hierbij kunnen 60 Vrienden aanwezig zijn. Alle Vrienden ontvangen een uitnodiging.

Bestuurszaken

- Het bestuur heeft kortgeleden vernomen dat de plaatsing van de Fuggerei en de bouw van de Vriendenbrug niet doorgaat. Een herbesteding van de afgesproken gelden zal in overleg met de Stichting bij de voorjaarsvergadering in april 2024 worden besproken.

De vergadering gaf hiervoor het akkoord.

Waarderingsprijs.

Vele Vrienden hebben prachtige foto's en anekdotes ingestuurd.

De waarderingsprijs werd toegekend aan de heer Van Voorthuysen voor zijn prachtige verhalen over logeren op de Fraeylemaborg, een mooie persoonlijke geschiedenis.

Bosparkwandeling

Om 13.15 ging de bosparkwandeling van start.

Onder de deskundige leiding van Annet Westrup maakt een groep van ca. 25 Vrienden een prachtige interessante wandeling door het park, met uitleg over de biodiversiteit, de historie en de actuele ontwikkelingen

Slot

Het bestuur bedankt de medewerkers en vrijwilligers van de borg voor hun steun en medewerking in het afgelopen jaar. Ook Scouting Fraeylema wordt bedankt voor de prima verzorgde catering op onze Vriendendagen. Tot slot dank aan alle leden, die in woord en daad bijdragen aan 'ons' fantastische en unieke landgoed.

Namens het bestuur,

Peter Kamminga
voorzitter

Jaarrekening Fraeylemaborg
2023

*Hoofdweg 30
9621 AL Slochteren*

KvK 41009675

JAARREKENING 2023

DATUM: 17 mei 2024

INHOUDSOPGAVE

Balans per 31 december 2023

Staat van baten en lasten 2023

Grondslagen waardering en resultaatbepaling

Toelichting op de balans per 31 december 2023

Toelichting op de staat van baten en lasten 2023

Verantwoording Wet Normering Topinkomens

Accountantsverklaring

Overzicht materiële vaste activa

BALANS per 31 december 2023
(voor verwerking van het resultaat)

		<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
ACTIVA			
VASTE ACTIVA			
Materiële vaste activa	(1)		
Gebouwen en terreinen		43.717	6.452
Inventaris		<u>101.059</u>	<u>95.654</u>
		144.776	102.107
VLOTTENDE ACTIVA			
Voorraden	(2)	13.214	11.043
Vorderingen	(3)		
Handelsdebiteuren		76.307	27.900
Projectdebiteuren		79.852	60.206
Projecten		-350.290	-359.566
Belastingen, premies sociale verzekeringen		14.132	9.579
Overlopende activa		<u>44.028</u>	<u>55.512</u>
		-135.972	-206.369
Liquide middelen	(4)	429.837	553.726
		<u>451.855</u>	<u>460.507</u>

		<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
PASSIVA			
EIGEN VERMOGEN	(5)		
Algemene reserve		57.077	65.661
Bestemde reserve		15.000	15.000
Reserve theaterkosten		12.277	20.000
Onverdeeld resultaat		<u>-16.340</u>	<u>-8.583</u>
		68.014	92.077
LANGLOPENDE LENINGEN	(6)		
Leningen		254.771	271.351
KORTLOPENDE SCHULDEN	(7)		
Crediteuren		23.561	66.859
Belastingen en premies sociale verzekeringen		12.342	2.954
Overige schulden en overlopende passiva		<u>93.168</u>	<u>27.265</u>
		129.071	97.079
		<u>451.855</u>	<u>460.507</u>

Staat van baten en lasten

	2023	begroting 2023	2022
BATEN (8)			
Museale baten en bospark	151.852	146.436	138.169
Opbrengsten gebouwen/terreinen	59.816	55.493	54.386
Vaste subsidies	339.830	346.197	320.620
Incidentele subsidies	114.567	57.667	56.780
Baten corona crisis	3.079	0	23.685
Overige baten	3.698	2.100	4.036
totaal	672.841	607.893	597.676
LASTEN (9)			
Personeelskosten	286.091	233.035	250.356
Vrijwilligers	11.920	6.500	16.595
Huisvestingskosten	40.023	53.425	30.812
Organisatiekosten	48.352	35.961	40.136
Onderhoudskosten	65.173	87.209	117.722
Museale kosten	107.414	111.950	118.173
Afschrijvingen	19.022	14.000	17.199
Diverse lasten	13.879	18.600	15.267
totaal	591.874	560.680	606.259
Exploitatieresultaat	80.968	47.213	-8.583
(Afgesloten) projecten			
Baten	39.646	0	85.547
Eigen bijdrage	97.308	28.060	0
Lasten	-48.922	0	-57.207
Balansmutatie onderhanden projecten	9.276	0	-28.340
Projectresultaat	97.308	28.060	0
Exploitatieresultaat totaal	-16.340	19.153	-8.583

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Algemeen

Activiteiten

De activiteiten van Stichting Landgoed Fraeylemaborg, statutair gevestigd te Slochteren, Hoofdweg 30, 9621 AL, bestaan uit het exploiteren van een landgoed en museum.

Nummer Kamer van Koophandel: 41.009.675

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Rijk C1 Kleine organisaties-zonder-winststreven.

De jaarrekening is opgemaakt op basis van historische kostprijs. De waardering van activa en passiva geschiedt, voor zover niet anders is vermeld, tegen nominale waarde.

Winsten worden toegerekend aan de periode waarin ze zijn gerealiseerd, verliezen worden verantwoord in het jaar waarin ze voorzienbaar zijn.

Personeelsleden

Bij de stichting waren in 2023 8 (parttime) medewerkers in dienst. De overige medewerkers waren niet in loondienst.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gewaardeerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

De gebouwen en terreinen zijn eigendom van de Gerrit van Houten Stichting.

Voorraden

Voorraden handelsgoederen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en de geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien middelen niet ter vrije beschikking staan, dan wordt hiermee bij de waardering rekening gehouden.

Voorzieningen

Een voorziening wordt gevormd voor verplichtingen waarvan het waarschijnlijk is dat zij zullen moeten worden afgewikkeld en waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten. De omvang van de voorziening wordt bepaald door de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen en verliezen per balansdatum af te wikkelen. Voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Schulden

Schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde tenzij anders is bepaald.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en verrichte diensten enerzijds, en anderzijds de kosten en andere lasten van het jaar, gewaardeerd tegen historische kostprijzen.

Resultaatbepaling

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en de kosten en andere lasten van het verslagjaar met inachtneming van de hiervoor vermelde waarderingsgrondslagen. Winsten zijn verantwoord in het jaar waarin de goederen zijn geleverd c.q. de diensten zijn verricht, verliezen welke hun oorsprong vinden in het boekjaar zijn in aanmerking genomen zodra deze voorzienbaar zijn.

Baten

Onder baten wordt verstaan de opbrengst van de in het verslagjaar geleverde goederen en verleende diensten onder aftrek van de kortingen en de over de omzet geheven belastingen.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op de materiële vaste activa zijn berekend door middel van vaste percentages van de aanschaffingswaarde, op basis van de verwachte economische levensduur. Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen, boekwinsten echter alleen voor zover deze niet in mindering zijn gebracht op de vervangende investeringen.

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2023

ACTIVA

VASTE ACTIVA

1. Materiële vaste activa

	gebouwen en terreinen	inventaris	totaal
Boekwaarde 1-1-2023			
Aanschafwaarde	54.983	197.863	252.846
Cumulatieve afschrijving	48.531	102.209	150.740
	<u>6.452</u>	<u>95.654</u>	<u>102.106</u>
Mutaties 2023			
Afschrijving 2023	2.452	16.570	19.022
Investerings 2023	39.717	21.975	61.692
Desinvesteringen 2023		-45.547	-45.547
Afschrijvingen desinvesteringen 2023		45.547	45.547
Boekwaarde 31-12-2023			
Aanschafwaarde	94.700	174.291	268.991
Cumulatieve afschrijving	50.983	73.232	124.215
	<u>43.717</u>	<u>101.059</u>	<u>144.776</u>

Afschrijvingspercentages	%
gebouwen en terreinen	10
inventaris	10

VLOTTENDE ACTIVA

	31-12-2023	31-12-2022
2. Voorraden		
<i>Handelsgoederen</i>	13.214	11.043

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs dan wel lagere netto-opbrengstwaarde, voor zover nodig onder aftrek van een voorziening voor incurantheid.

3. Vorderingen

31-12-2023

31-12-2022

Handelsdebiteuren

76.307

27.900

Projectdebiteuren

79.852

60.206

Projecten

2022	stand 1-1-2022	uitgaven 2022	bijdragen 2022	eigen bijdrage 2022	stand 31-12-2022
Presentatie collectie	-308.009	2.345	10.547	0	-316.211
Van Hulten	-23.456	13.534	15.000	0	-24.922
Expositiepaviljoen	239	41.328	60.000	0	-18.433
	-331.226	57.207	85.547	0	-359.566

2023	stand 1-1-2023	uitgaven 2023	bijdragen 2023	eigen bijdrage 2023	stand 31-12-2023
Presentatie collectie	-316.211	23.684		0	-292.527
Van Hulten	-24.922	6.805	39.646	0	-57.763
Expositiepaviljoen	-18.433	115.741		97.308	0
	-359.566	146.230	39.646	97.308	-350.290

<i>Belastingen</i>	31-12-2023	31-12-2022
Omzetbelasting	<u>14.132</u>	<u>9.579</u>

<i>Overlopende activa</i>	31-12-2023	31-12-2022
Vooruitbetaalde kosten	15.028	8.841
Diversen	<u>29.000</u>	<u>46.671</u>
	<u>44.028</u>	<u>55.512</u>

4. Liquide middelen	31-12-2023	31-12-2022
Bank NL36 RABO 0359412343	10.180	16.887
Bank NL58 RABO 3150795109	417.629	528.921
Kas	1.282	372
Gelden onderweg	<u>745</u>	<u>7.545</u>
	<u>429.837</u>	<u>553.726</u>

PASSIVA

5. EIGEN VERMOGEN

	2023	2022
<i>Algemene reserve</i>		
Stand 1 januari	65.661	66.731
Resultaatbestemming vorig boekjaar	-8.583	-1.070
Stand 31 december	<u>57.077</u>	<u>65.661</u>
<i>Bestemde reserve</i>		
Stand 1 januari	15.000	15.000
Mutatie	0	0
Stand 31 december	<u>15.000</u>	<u>15.000</u>

Dit betreft de reserve Vrienden van Landgoed Fraylemaborg.

Deze reserve heeft deze omschrijving omdat het geld afkomstig is uit een donatie van de Vereniging Vrienden van het Landgoed Fraylemaborg

Reserve Theaterkosten

Stand 1 januari	20.000	20.000
Dotatie	0	0
Vrijval	7.723	0
Stand 31 december	<u>12.277</u>	<u>20.000</u>

Per 1 januari 2019 heeft de Stichting Activiteitencommissie Fraylemaborg zichzelf opgeheven.

Het batig saldo van de Stichting is aan de Stichting Landgoed Fraylemaborg overgeheveld.

De gelden dienen gebruikt te worden voor toekomstige theaterproducties

Onverdeeld resultaat

Stand 1 januari	-8.583	-1.070
Resultaatbestemming vorig boekjaar	8.583	1.070
Resultaat boekjaar	-16.340	-8.583
Stand 31 december	<u>-16.340</u>	<u>-8.583</u>

6. LANGLOPENDE SCHULDEN

Leningen

	31-12-2023	31-12-2022
Lening 1 Fonds Nieuwe Doen	104.568	111.373
Lening 2 Fonds Nieuwe Doen	150.202	159.978
	<u>254.771</u>	<u>271.351</u>

Ter financiering van de restauratie en verduurzaming van de borg heeft de stichting van

Stichting Fonds Leefbaarheid, Zorg en Energie Groningen (Fonds Nieuwe Doen) een

tweetal annuitaire leningen gekregen. De looptijd van deze leningen bedraagt 15 jaar.

Het rentepercentage bedraagt 4,2%. De eerste 6 maanden van de leningen waren aflossingsvrij.

Het maandelijks te betalen bedrag betreft € 946,07 respectievelijk € 1.358,95.

Aantal resterende termijnen bedraagt 140

Van het restant van de leningen per 31 december 2023 heeft een bedrag van € 65.914 respectievelijk € 94.679 een looptijd van langer dan vijf jaar.

7. KORTLOPENDE SCHULDEN

	31-12-2023	31-12-2022
<i>Crediteuren</i>		
Crediteuren	<u>23.561</u>	<u>66.859</u>
<i>Belastingen en premies sociale verzekeringen</i>		
Loonheffing	<u>12.342</u>	<u>2.954</u>
<i>Overige schulden en overlopende passiva</i>		
Reservering vakantietoelage	6.774	3.552
Reservering vakantiedagen	10.000	
Accountantskosten	6.000	6.000
Netto loon	4.860	2.887
Afrekening Coronamaatregelen (TVL/NOW)	10.061	7.086
Nog te betalen kosten Fuggerei	41.285	0
Diversen	<u>14.187</u>	<u>7.739</u>
	<u>93.168</u>	<u>27.265</u>

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN VERPLICHTINGEN

Niet verwerkte verplichtingen

Bruikleen

De bruiklenen staan geregistreerd in het bruiklenenregister. De beheerovereenkomst met de Gerrit van Houten Stichting regelt de wijze waarop Stichting landgoed Fraeylemaborg omgaat met het landgoed en de collecties die eigendom zijn van de Gerrit van Houten Stichting. Daarnaast is een bruikleenovereenkomst zonder vergoeding gesloten met de Gemeente Midden-Groningen inzake een parkeervoorziening.

Beheer en onderhoud

Het beheer en onderhoud wordt uitgevoerd volgens een meerjarenonderhoudsplan, dat is opgesteld voor alle onderdelen van het landgoed. Jaarlijks vindt controle van de Monumentenwacht plaats op de actuele stand van het onderhoud. Deze gegevens resulteren samen met het onderhoudsplan in onderhoudsuitvoeringopdrachten.

Meerjarige financiële verplichtingen

Huurverplichting onroerende zaken

De stichting is een verhuurovereenkomst aangegaan inzake de verhuur van restaurant De Boerderij (looptijd t/m 31 december 2014, inmiddels verlengd voor onbepaalde tijd).

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	2023	begroting 2023	2022
<i>Museale baten en bospark</i>			
Entreegelden	70.042	49.000	61.240
Kerst	431	20.584	20.970
Pinksteren	10.843	8.080	8.974
Groei en bloei	13.976	8.080	13.004
Kunstmarkt	1.893	-	1.388
Brocante Fair	5.207	8.662	12.065
Blote voetenpad	8.378	-	7.053
Theateropbrengsten	22.143	32.320	0
Winkel omzet	39.492	30.000	38.649
Inkoopwaarde winkel	-21.194	-12.000	-25.762
Kleine evenementen	0	1.210	0
rondleiding/gidsen	640	500	587
totaal	151.852	146.436	138.169
<i>Opbrengsten gebouwen/terreinen</i>			
Huur Schathuis	49.796	47.893	40.981
Zaalhuur	7.207	7.000	11.928
Terreinen	2.812	600	1.477
totaal	59.816	55.493	54.386
<i>Vaste subsidies</i>			
Gem. Midden-Gr/Slochteren	79.591	79.591	78.030
Provincie Groningen	192.200	182.323	176.300
Gerrit van Houten Stichting	34.778	35.822	33.765
Jan Menze van Diepen Stichting	20.000	25.000	20.000
Van der Wijk de Kempenaer Stichting	13.261	13.261	12.500
Vrienden Fraeylemaborg	0	9.000	0
Bedrijfsdonaties	0	1.200	25
totaal	339.830	346.197	320.620
<i>Incidentele subsidies</i>			
Onderhoudsbijdragen borg	10.205	10.205	10.205
Onderhoudsbijdragen boerderij	3.690	3.690	3.690
Onderhoudsbijdragen koetshuis	1.743	1.743	1.743
Onderhoudsbijdragen oranje	733	733	733
Onderhoudsbijdragen voorhof	757	757	757
Onderhoudsbijdragen park	54.341	33.139	32.251
Min. Van EZ, landbouw en Innovatie	12.358	7.400	7.401
Bijdrage cultuurcoach	24.500		
Bijdrage meerkosten provincie Groningen	6.240		
totaal	114.567	57.667	56.780

	2023	begroting 2023	2022
Baten Corona criss			
Subsidie corona NOW	3.079	-	22.385
Subsidie gemeente Midden-Groningen	0	-	1.300
totaal	3.079	-	23.685
Overige baten			
Giften	72	1.000	-189
Bijdragen bomenplan	0	500	5.323
Rente	3.626	300	-1.098
Overige baten	0	300	0
totaal	3.698	2.100	4.036
TOTALE BATEN	672.841	607.893	597.676
9. LASTEN			
Personeelskosten			
Hoofd interne dienst	90.363	132.455	88.051
Management	61.382	69.508	77.281
Management ondersteuning	29.091	25.677	26.177
Conservator	42.183	-	61.851
Educatied medewerker	30.376	17.203	20.243
Onderhoudsmedewerkers	42.753	22.290	27.268
Museum-assistenten	1.352	2.077	2.232
Arbozaken/cursussen	1.943	1.500	1.198
Stagiaires	1.280	1.000	0
Reis- en verblijfkosten	65	800	458
Overige personeelskosten	12.344	6.000	5.144
Uitkering ziekteverzuimverzekering	0	-	-1.764
Doorberekend naar BRIM	-23.563	-25.475	-35.412
Doorberekend naar projecten	-3.477	-20.000	-22.369
totaal	286.091	233.035	250.356
Vrijwilligers			
Reiskosten	5.830	2.500	4.084
Overige kosten	6.090	4.000	12.511
totaal	11.920	6.500	16.595
Huisvestingskosten			
Energie	16.502	19.500	9.043
Water	343	300	202
Verzekeringen	21.389	24.625	20.293
Belastingen	-2.398	5.000	-1.162
Onderhoudsabonnementen	3.525	2.000	796
Overige huisvestingskosten	662	2.000	1.638
totaal	40.023	53.425	30.812

	2023	begroting 2023	2022
Organisatiekosten			
Winkelkosten	1.093	1.000	845
Coronamaatregelen	0	-	18
Telefoon	2.842	1.500	2.005
Huishoudelijke kosten	7.750	5.248	5.830
Kantoorbenodigdheden	1.324	1.246	1.272
Porti	610	519	489
Contributies/abonnementen	4.924	4.700	7.371
Bestuurskosten	5.515	2.596	4.856
Representatie	0	208	0
Rente en Bankkosten	1.735	831	1.172
Verstrekke bedrijfsdonaties	95		60
Administratie- en accountantskosten	19.057	12.460	11.906
Automatisering	2.649	4.153	4.312
Overige organisatiekosten	758	1.500	0
totaal	48.352	35.961	40.136
Onderhoudskosten			
Borg	7.587	10.008	14.249
Koetshuis	2.065	5.905	1.148
Schathuis/boerderij	-2.391	4.222	4.256
Werkschuur	251	-	124
Terrein/bos/park	26.447	26.400	48.695
Personeelskosten park	23.563	20.767	35.412
Oranjerie	0	8.150	416
Voorhof	0	757	0
Inbraak en brandpreventie	6.554	7.000	12.334
Interieur borg	0	2.000	0
Overige bouwkundige objecten	0	900	39
Gereedschappen	1.097	500	1.049
Gerealiseerd via restauratieproject		600	
totaal	65.173	87.209	117.722

	2023	begroting 2023	2022
Museale kosten			
Vaste collectie	3.402	5.000	9.441
Wisseltentoonstellingen	26.805	25.000	13.736
PR	18.182	15.000	25.526
Website	1.100	1.914	614
Kerst	4.348	18.692	19.275
Groei en Bloei	8.817	6.230	8.172
Koetsentocht	1.147	400	454
Samhain	0	200	0
Brocante Fair	2.579	6.297	9.929
Blote voetenpad	2.579	-	202
Marktonderzoek	0	300	980
Erfgoededucatie	1.349	2.000	2.056
Manifestaties/Kunstmarkt	3.281	3.000	3.999
Pinksteren	8.802	7.337	8.752
Theaterkosten	22.143	20.380	1.141
Overige evenementen	2.881	-	13.897
Beelden Fraeylemaborg		200	
totaal	107.414	111.950	118.173
Afschrijvingen			
Gebouwen en terreinen	2.452	5.000	3.815
Inventaries	16.570	9.000	13.384
totaal	19.022	14.000	17.199
Eigen bijdragen projecten			
Bijdrage projecten	97.309	28.060	-
	97.309	28.060	0
Diverse lasten			
BTW voor eigen rekening	2.799	6.000	3.506
Rente leningen	11.080	12.600	11.761
	13.879	18.600	15.267
TOTALE LASTEN	689.183	588.740	606.259
RESULTAAT	-16.341	19.153	-8.583

Toelichting

In zijn algemeenheid:

Omdat rekening gehouden werd met plaatsing van het Fuggerei-paviljoen in 2023, zijn er voor dit jaar twee verschillende begrotingen opgemaakt: één voor het geval het Fuggerei-paviljoen geplaatst zou worden en één voor het geval de Fuggerei er niet zou komen. In deze jaarrekening wordt het resultaat over 2023 vergeleken met de begroting voor 2023, zonder Fuggerei-paviljoen.

Reserve Theaterkosten

Jaarlijks wordt op Landgoed Fraylemaborg een openluchtspel opgevoerd. In het verleden werd dit georganiseerd door het ~~Fraylema~~ Fraylema-ensemble, een onafhankelijke stichting. Deze stichting is in 2019 opgeheven. Het batig saldo van € 20.000 is toen naar Stichting Landgoed Fraylemaborg gegaan, onder de voorwaarde dat het geld besteed zou worden aan theater op de borg. Door omstandigheden (corona) kon het theater een aantal jaren niet doorgaan. In 2023 is voor het eerst weer een openluchtspel opgevoerd. De kosten die hiervoor gemaakt zijn en die niet gedekt zijn door sponsoring of kaartverkoop, zijn uit deze reserve betaald.

Personeelskosten

In de begroting 2023 staat bij de post 'hoofd interne dienst' een bedrag van € 132.455, terwijl bij de post 'conservator' geen kosten vermeld staan. Dit geeft een vertekend beeld. De begroting is gemaakt in een tijd dat de conservator (toen Henny van Harten) in dienst was van FMOG en gedetacheerd was bij de Fraylemaborg. Hetzelfde gold (en geldt nog steeds) voor Gerard de Haan. In de begroting zijn de kosten voor de beide 'FMOG-medewerkers' bij elkaar opgeteld en bij de post voor het 'hoofd interne dienst' gezet. Inmiddels is Henny met pensioen. De nieuwe conservator is in dienst van Stichting Landgoed Fraylemaborg. Gerard is nog de enige FMOG-medewerker. In het resultaat zijn de kosten voor de conservator en het hoofd interne dienst dan ook gesplitst.

Bij de kosten voor het Hoofd interne dienst zijn ook NOW-gelden meegenomen, die terugbetaald moesten worden. Hiervoor hebben we ooit een voorschot ontvangen, dat gebaseerd was op de verwachte omzetsdaling vanwege coronamaatregelen in relatie tot de loonkosten. In 2023 was de eindafrekening en bleek dat we een bedrag van ruim € 10.000 te veel ontvangen hebben. Dit is verrekend met FMOG.

We hebben een extra bijdrage van de gemeente Midden-Groningen gekregen via de regeling 'Cultuurcoach'. Hierdoor hebben we aan educatie, participatie en presentatie meer kunnen besteden.

Onderhoudskosten

Schathuis/boerderij: - € 2.391. Dit heeft te maken met een uitbetaling van de verzekering

De kosten voor terrein/bos/park zijn een flink stuk lager dan in 2022. In dat jaar hadden we een aantal grote stormen, waardoor er veel schade opgeruimd moest worden.

Omdat de verwachting was dat het Fuggerei-paviljoen geplaatst zou worden, waar veel werk mee gemoeid zou zijn, zijn we terughoudend geweest met het oppakken van andere werkzaamheden (bijvoorbeeld waar het gaat om de Oranjerie en het Voorhof). In 2024 gaan we hier zeker mee aan de slag.

Post inbraak- en brandpreventie:

In 2022 veel vals alarm, storingen en onderhoudskosten. In 2023 werkte alles veel beter. Daardoor bijna de helft minder kosten.

Eigen bijdrage projecten

Dit betreft grotendeels kosten die in 2022 en 2023 gemaakt zijn voor de voorbereiding van de plaatsing van het Fuggerei-paviljoen (o.a. gewerkte uren, advieskosten en kosten voor opslag). Uiteindelijk is het project niet doorgegaan, maar de kosten zijn wel gemaakt.

Wet Normering Topinkomens (WNT)

Verantwoording 2023 Stichting Landgoed Fraeylemaborg

Per 01-01-2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Stichting Landgoed Fraeylemaborg van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum.

De verantwoording is opgesteld op verzoek van de provincie Groningen. Conform algemene wet- en regelgeving is de Stichting niet verplicht om melding te doen.

Het bezoldigingsmaximum in 2023 voor Stichting Landgoed Fraeylemaborg is € 223.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

De directeur wordt ingehuurd. Haar uurtarief is lager dan het maximum van € 212

Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen

bedragen x € 1

functie(s)

Duur dienstverband in 2022

M. Edzes

L. Knol

directeur

directeur

1/1-31/12

nvt

Omvang dienstverband (in fte)

0,5

Gewezen topfunctionaris

Nee

Echte of fictieve dienstbetrekking

Nee

Individueel WNT-maximum

108.000

Bezoldiging

Beloning

Belastbare onkostenvergoedingen

Beloningen betaalbaar op termijn

Subtotaal

-/- onverschuldigd betaald bedrag

77.359

Totaal bezoldiging

Gegevens 2023

Duur dienstverband in 2023

1/1-21/9

1/12-31/12

Omvang dienstverband 2023 (in fte)

0,4

0,1

Bezoldiging 2023

Beloning

Belastbare onkostenvergoedingen

Beloningen betaalbaar op termijn

Subtotaal

-/- onverschuldigd betaald bedrag

52.842

8.540

Totaal bezoldiging 2023

Individueel WNT-maximum 2023

83.625

22.300

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: Het bestuur

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Stichting Landgoed Fraeylemaborg te Slochteren gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Landgoed Fraeylemaborg op 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn C1 Kleine organisaties zonder winststreven.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. de winst- en verliesrekening over 2023; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Landgoed Fraeylemaborg zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

In de jaarrekening is een bijlage opgenomen inzake de Wet Normering Topinkomen.

Wij verklaren dat de normen vermeld in de Wet Normering Topinkomen correct zijn toegelicht. Tevens wordt verklaard dat binnen de Stichting Landgoed Fraeylemaborg in het jaar 2023 geen sprake is van beloningen, hoger dan de normen vermeld in de Wet Normering Topinkomen.

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Rijk C1 Kleine organisaties zonder winststreven.

Het jaarverslag en financieel verslag van de Vereniging Vrienden van het Landgoed Fraeylemaborg maken geen onderdeel uit van onze controle. Aan deze gegevens kan niet de zekerheid worden ontleend die bij een controleverklaring horen

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn C1 Kleine organisaties zonder winststreven. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 17 mei 2024

Van der Meer Accountants B.V.

Was getekend

Drs. R. Hooiveld RA

omschrijving	jaar	aansch. prijs	afschr. t/m 2022	b.w. 31-12 2022	afschr. 2023	afschr. cum	b.w. 31-12 2023	afschr. perc.
gebouwen en terreinen								
toiletgroep boerderij	2012	39.924	39.924	0		39.924	0	10
parkeervoorziening	2012	3.782	3.782	0		3.782	0	10
vervangen dakramen boerderij	2016	3.908	2.460	1.448	391	2.851	1.057	10
vervangen brug bos 15/10	2019	7.369	2.365	5.004	737	3.102	4.267	10
pui boerderij 6/9	2023	39.717			1.324	1.324	38.393	10
totaal		94.700	48.531	6.452	2.452	50.983	43.717	afsc

omschrijving	jaar	aansch. prijs	afschr. t/m 2022	b.w. 31-12 2022	afschr. 2023	afschr. cum	b.w. 31-12 2023	afschr. perc.
--------------	------	------------------	---------------------	--------------------	-----------------	----------------	--------------------	------------------

inventaris								
invalidetoilet (dec)	2014	20.125	16.104	4.021	2.013	18.117	2.008	10
meterkast (sept)	2014	4.500	3.712	788	450	4.162	338	10
wifi borg 15/4	2015	1.788	1.380	408	179	1.559	229	10
boiler boerderij 1/8	2015	3.494	2.588	906	349	2.937	557	10
onkruidborstel+bosmaaier 1/7	2016	2.104	1.365	739	210	1.575	529	10
schoffelmachine 15/8	2016	2.500	1.594	906	250	1.844	656	10
telsystemen 15/10	2016	2.482	1.540	942	248	1.788	694	10
verlichting zolder borg 28/2	2017	1.145	670	475	115	785	360	10
ondertapijt 24/2	2017	1.860	1.085	775	186	1.271	589	10
ondertapijt 21/6	2017	248	137	111	25	162	86	10
legloon traplopers 9/3	2017	1.944	1.124	820	194	1.318	626	10
verl. kantoor conservator 22/2	2017	472	274	198	47	321	151	10
beamer filmzaal 30/6	2017	1.143	627	516	114	741	402	10
28 lantaarnhouders 29/7	2017	370	200	170	37	237	133	10
hondenpoepafvalbak 19/8	2017	848	457	391	85	542	306	10
damestoilet borg 25/10	2017	879	455	424	88	543	336	10
waterontharder 28/2	2017	1.363	793	570	136	929	434	10
rolluiken 31/3	2017	4.813	2.766	2.047	481	3.247	1.566	10
hang/sluitwerk boerderij 14/2	2017	1.266	746	520	127	873	393	10
wonderboard keuken 22/2	2017	2.340	1.365	975	234	1.599	741	10
wanden keuken 29/3	2017	2.951	1.696	1.255	295	1.991	960	10
sub-totaal		58.635	40.678	17.957	5.863	46.541	12.094	

vervolg inventaris

omschrijving	jaar	aansch. prijs	afsch. t/m 2022	b.w. 31-12 2022	afsch. 2023	afsch. cum	b.w. 31-12 2023	afsch. perc.
sub-totaal		58.635	40.678	17.957	5.863	46.541	12.094	
branderautomaat boerderij 4/10	2017	555	294	261	56	350	205	10
maaimachine 18/4	2017	6.000	3.425	2.575	600	4.025	1.975	10
scherm tbv beamer 20/2	2018	616	301	315	62	363	253	10
DE koffieapparaat 21/2	2018	485	238	247	49	287	198	10
truckmaster pompset 6/8	2018	1.100	484	616	110	594	506	10
laptop tbv directie 21/3	2018	1.066	511	555	107	618	448	10
scanner online tickets 27/3	2018	1.929	917	1.012	193	1.110	819	10
printer koetshuis 28/6	2018	1.100	495	605	110	605	495	10
laptop tbv conservator 19/7	2018	1.163	515	648	116	631	532	10
airco koetshuis 24/7	2018	545	244	301	55	299	246	10
vloerkleed tbv grote zaal 4/10	2018	3.740	1.589	2.151	374	1.963	1.777	10
diverse gereedschappen 5/10	2018	880	373	507	88	461	419	10
schoonwaterpomp 15/07	2019	785	187	598	79	266	519	10
onkruidborstel 15/07	2019	506	120	386	51	171	335	10
stokheggenschaar 27/9	2020	377	85	292	38	123	254	10
grasmaaier+toebehoren 27/9	2020	1.160	260	900	116	376	784	10
heggenschaar 27/9	2020	203	45	158	20	65	138	10
bosmaaier 27/9	2020	254	56	198	25	81	173	10
bladblazer 27/9	2020	160	36	124	16	52	108	10
defibrillator 29/1	2021	656	126	530	66	192	464	10
brother printer koetshuis 5/10	2021	1.135	142	993	114	256	879	10
koelkast en tafel 27/5	2021	1.521	241	1.280	152	393	1.128	10
monitoren orangerie 25/3	2021	657	115	542	66	181	476	10
media player 5/3	2021	717	131	586	72	203	514	10
verwarming IR paardenstal 29/11	2021	1.074	116	958	107	223	851	10
ventilatie boerderij 11/10	2021	674	81	593	67	148	526	10
Titan KIWA Tank 5/1	2021	1.875	376	1.499	188	564	1.311	10
onkruidborstel 15/07	2021	1.901	277	1.624	190	467	1.434	10
dakenveger op accu 21/3	2021	455	80	375	46	126	329	10
Boot 30/4	2021	500	83	417	50	133	367	10
Vitrinekast 30/11	2021	1.481	160	1.321	148	308	1.173	10
Afzuiginstallatie boerderij 25/3	2022	18.279	1.371	16.908	1.828	3199	15.080	10
Camerabewakingssysteem 13/4	2022	6.519	462	6.057	652	1114	5.405	10
John Deere sneeuwschuif 3/5	2022	24.500	1.633	22.867	2.450	4083	20.417	10
John Deere voorlader 3/5	2022	5.263	351	4.912	526	877	4.386	10
Toiletwagen 25/10	2022	3.850	64	3.786	385	449	3.401	10
Afzuigkap 24/3	2023	3.367			253	253	3.114	10
John Deere gator TE 3/8	2023	10.314			430	430	9.885	10
Camerabewakingssysteem 13/4	2023	3.124			221	221	2.903	10
Verlichting keuken borg 20/2	2023	4.366			364	364	4.002	10
buro+stoel directie 7/11	2023	804			67	67	737	11
sub-totaal		174.291	56.662	95.654	16.570	73.232	101.059	
de-activering								
totaal inventaris		174.291	56.662	95.654	16.570	73.232	101.059	

totaal vaste activa		268.991	105.193	102.106	19.022	124.215	144.776
----------------------------	--	----------------	----------------	----------------	---------------	----------------	----------------